

## **BREXIT- ბრიტანეთის შესაძლო გამოსვლა ევროკავშირიდან: ეკონომიკის გაძლიერება თუ მისი სტაგნაცია**

**გუგა ბერძენიშვილი,**  
თსუ სტუდენტი

### **რეზიუმე**

ნაშრომში განხილულია ის სავარაუდო შედეგები, რაც შეიძლება ბრიტანეთის მიერ ევროკავშირის დატოვებით იქნეს გამოწვეული და გაანალიზებულია ამ „ბორკილებიდან გათავისუფლების“ შედეგები ბრიტანეთისთვის, როგორც ამას BREXIT-ის მომხრეები მოითხოვენ. აქედან გამომდინარეობს საკვლევი კითხვა: რა შედეგების მომტანი იქნება ბრიტანეთისათვის ევროკავშირის დატოვება და რას გამოიწვევს ის: ეკონომიკის გაძლიერებას თუ პირიქით - მისი სტაგნაციას. ამისათვის მიმოვიხილავთ ბრიტანეთის ეკონომიკის თითოეულ შემადგენელ ასპექტს და განვიხილავთ მას როგორც დამოუკიდებელ ვითარებაში, აგრეთვე ევროკავშირში ყოფნის პირობებშიც, რათა უფრო ნათლად შევძლოთ განსხვავებების დახვდა და მოვახდინოთ შედეგების შედარება და სპეკულაცია.

**საკვანძო სიტყვები:** დიდი ბრიტანეთი, ევროკავშირი, ეკონომიკური დამოუკიდებლობა, ეკონომიკის სიძლიერე, ეკონომიკის სტაგნაცია.

### **შესავალი**

ბოლო პერიოდში გააქტიურებულია საუბრები და დებატები ბრიტანეთის ევროკავშირიდან შესაძლო გამოსვლასთან დაკავშირებით. 2013 წელს, დევიდ კემერონმა წინასაარჩევნო კამპანიის ფარგლებში პირობა დადო, რომ თუ კონსერვატიული პარტია გაიმარჯვებდა 2015 წლის საპარლამენტო არჩევნებში, ის არაუგვიანეს 2017 წლისა ჩაატარებდა რეფერენდუმს ევროკავშირიდან გამოსვლა/დარჩენასთან დაკავშირებით. როგორც არჩევნებმა გვიჩვენა, გამარჯვებული სწორედ რომ კონსერვა-

ტიული პარტია და დევიდ კემერონი გამოცხადდნენ და რეფერენდუმის ჩატარების ბედიც პრაქტიკულად გადანყვებილია. მეტიც, მოსალოდნელია რომ რეფერენდუმი შეპირებულზე ადრე, 2016 წელსაც კი გაიმართოს. ეს ხაზს უსვამს კემერონის სურვილს, გადახედოს ურთიერთობებს კონტინენტურ ევროპასთან მიმართებაში. მნიშვნელოვანია, რომ ჯერ კიდევ 2010 წლიდან მოყოლებული, მოსახლეობა ორად არის გაყოფილი ევროკავშირში დარჩენასთან დაკავშირებით, ამას ადასტურებს ის ყველაზე მასშტაბური გამოკითხვა, რომელშიც მონაწილეობა 20000 ადამიანმა მიიღო და რომლის მიხედვითაც 41% მხარს უჭერს ევროკავშირში დარჩენას, 41% ევროკავშირის დატოვებას, ხოლო 18%-ს არ დაუფიქსირებია საკუთარი ხმა (Manifesto, 30). გარდა კონსერვატიული პარტიისა, სხვა მნიშვნელოვანი პოლიტიკური ძალები, ისეთები როგორებიც არიან ლეიბორისტული პარტია და ლიბერალ-დემოკრატები, სკეპტიკურად უყურებენ რეფერენდუმს და მის ჩატარებას მხოლოდ სუვერენიტეტის უფრო დიდი მასშტაბებით დაკარგვის შემთხვევაში ემხრობიან (Williamson, 2015).

## ძირითადი ტექსტი

**ლიტერატურის მიმოხილვა.** პირველ რიგში, ლიტერატურის მიმოხილვიდან ვნახავთ თუ რას ფიქრობენ დარგის ექსპერტები ამ საკითხთან დაკავშირებით, რათა უფრო ღრმად ჩავწვდეთ საკითხის არსს და კომპეტენტური ანალიზის გაკეთება შევძლოთ.

კონკურენციისა და ეკონომიკური საკითხების ექსპერტი მულტინაციონალური იურიდიული ფირმიდან „Hogan Lovells“, სუზან ბრაიტი აცხადებს, რომ ევროკავშირის დატოვების შემთხვევაში, ბრიტანეთის ბიზნეს სექტორს მოუწევს გადახედოს იმ გზას, რომლითაც ის აქამდე ფუნქციონირებდა. მათ ასევე მოუწევთ ახალი იურიდიული კანონმდებლობის შემოღება ვაჭრობის ეფექტურად განხორციელებისთვის, რაც, რა თქმა უნდა, საწყის პირობებში ზედმეტი თავისტიკივლია და სრულ

ადაპტაციამდე შესაძლოა მცირე შეფერხებები გამოიწვიოს (Hogan Lovells, 2015). გერმანიის ერთ-ერთი წამყვანი კვლევითი ფონდი - „The Bertelsmann Foundation“ ამტკიცებს, რომ ბრიტანეთის გამოსვლას გრძელვადიანი ნეგატიური შედეგები ექნება ქვეყნის ზრდის დინამიურობასა და ეკონომიკის სიცოცხლისუნარიანობაზე. მისი ზარალი გაცილებით დიდი იქნება, ვიდრე მაგალითად გერმანიისა და დანარჩენი ქვეყნების, მაგრამ მთავარი ისაა, რომ როგორც პოლიტიკურად, ისე ეკონომიკური თვალსაზრისითაც, ყველა ჩართული მხარე წააგებს (The Bertelsmann Foundation, 2015). მკვლევარი დევიდ მარკანდიც ნეგატიური შედეგების მომტანად აფასებს ბრიტანეთის გასვლას ევროკავშირიდან და ეკონომიკური ფაქტორების ანალიზის მაგივრად, ამტკიცებს რომ ეს მოვლენა უარყოფითად იმოქმედებს ქვეყნის შესაძლებლობაზე შეინარჩუნოს სოციალური დემოკრატია (Marquand, 2013, 26). განსხვავებულ იდეას აყენებს ევროსკეპტიკი ეკონომისტი როჯერ ბუტლი, რომელიც ამტკიცებს, რომ ბრიტანეთის მიერ ევროკავშირის დატოვება გადასახადის გადამხდელებს მილიარდებს დაუზოგავს, მოანესრიგებს იმიგრაციის საკითხს და გაათავისუფლებს ქვეყანას ზედმეტი ეკონომიკური „ტვირთისაგან“. „მხოლოდ 2012 წელს, ბრიტანეთმა გადაიხადა £16.4 მილიარდი, მაშინ როდესაც მიიღო მხოლოდ £6.9 მილიარდი. ანუ ბრიტანეთმა გააკეთა სუფთა კონტრიბუცია £9.5 მილიარდის სახით, რაც ქვეყნის ნომინალური მშპ-ის 0.6%-ს წარმოადგენს“, ამბობს ბუტლი. აქედან გამომდინარე მისი თქმით ეს ინსტიტუცია მისი ეკონომიკისთვის წამგებიანია და იგი ემხრობა ევროკავშირის დატოვების იდეას (CapitalEconomics).

ამონარიდებიდანაც კარგად ჩანს, რომ ხმები იყოფა. თუ ზოგიერთი მათგანი ბრიტანეთის ეკონომიკისთვის ნეგატიურად აფასებს მომავალში მის შესაძლო გამოსვლას ევროკავშირიდან, სხვანი ამტკიცებენ რომ ბრიტანეთის სწორედ ახლანდელი მდგომარეობაა წამგებიანი და საჭიროა ცვლილებები ევროკავშირთან ურთიერთობის მხრივ. ახლა შესაძლებელია უკვე ღრმა ანალიზის დაწყება და ქვეყნის ეკონომიკის თითოეული

შემადგენელი ნაწილის მეტნაკლები სიზუსტით დაკვირვება და იმის დადგენა, თუ როგორ შეიცვლებიან ისინი დამოუკიდებლად მოქმედების პირობებში, რა განსხვავებებს მოგვცემს არსებულ მდგომარეობასთან შედარებით და მოგვცემს დასკვნის გაკეთების საშუალებას იმის თაობაზე, თუ რომელი უფრო მომგებიანი იქნება ბრიტანეთისთვის მომავალში: ევროკავშირში დარჩენა თუ მისი დატოვება.

**ისტორიული რაკურსი.** ზოგადად აღსანიშნავია ბრიტანეთის განსაკუთრებულობა და მისთვის დამახასიათებელი, განსხვავებული ურთიერთობა ევროკავშირთან. მხოლოდ ისტორიას თუ გადავავლებთ თვალს, დიდმა ბრიტანეთმა ევროგაერთიანების წევრობის სურვილი ჯერ კიდევ 60-იანი წლებიდანვე გამოთქვა, მაგრამ მის აპლიკაციას ორჯერ ვეტო საფრანგეთის პრეზიდენტმა შარლ დე გოლმა დაადო, ჯერ 1961 წელს, ხოლო მეორედ - 1967 წელს. საბოლოოდ ბრიტანეთი ევროგაერთიანების წევრი პირველი გაფართოების შედეგად გახდა 1973 წელს და ეს განპირობებული იყო საფრანგეთის მმართველობის შეცვლით (CVCE, 2012). მიუხედავად ამდენი მცდელობისა, განევრიანების შემდეგ ორ წელიწადში ბრიტანეთმა რეფერენდუმი ჩაატარა ევროგაერთიანებაში დარჩენასთან დაკავშირებით. გარდა ამ ისტორიული რაკურსისა, ბრიტანეთის განსაკუთრებულობა სხვა ასპექტებითაც გამოიხატება. იყო და არის ბრალდებები რომ ბრიტანეთი არ არის „ნამდვილი ევროპული“ სახელმწიფო, შარლ დე გოლის თქმით ის იყო ამერიკული იმპერიალიზმის ტროას ცხენი. არის რა კუნძულოვანი სახელმწიფო, იგი არასდროს გამოირჩეოდა ევროპული ინტეგრაციის მაღალი ხარისხით. მიუხედავად ევროკავშირის წევრობისა, იგი არ არის არა მხოლოდ ევროზონის, არამედ შენგენის წევრი სახელმწიფოც.

მიუხედავად მისი განსაკუთრებულობისა და კონტინენტურ ევროპის ქვეყნებთან არსებული განსხვავებებისა, არ შეიძლება დარწმუნებით განისაზღვროს მომავალი რეფერენდუმის ბედი და გადაწყვეტიტ ვინანასწარმეტყველოთ ბრიტანეთის მიერ ევროკავშირის დატოვება. ევროკავშირში დარჩენის მომ-

ბრეგებისთვის რთულია იმის გაგება, თუ როგორ გადაუხვია კემერონმა კონსერვატორების ისტორიას. მხედველობაშია 1975 წლის ბრიტანეთის რეფერენდუმი ევროგაერთიანების დატოვებასთან დაკავშირებით. იმ დროს BREXIT-ის საკითხი უფრო მწვავედ იდგა, მაგრამ საბოლოოდ 67%-მა დარჩენას დაუჭირა მხარი და ამაში დიდი წვლილი სწორედ მაშინდელი კონსერვატიული პარტიისა და ოპოზიციის ლიდერს მარგარეტ ტეტჩერს მიუძღვის. კიდევ ერთი მიზეზი, თუ რატომ არ შეიძლება წინასწარი ვარაუდი ბრიტანეთის ევროკავშირის დატოვებასთან დაკავშირებით არის 2014 წლის სექტემბერში ჩატარებული შოტლანდიის რეფერენდუმი დამოუკიდებლობასთან დაკავშირებით. მოსახლეობის 55%-მა მხარი სწორედ დიდ ბრიტანეთში დარჩენას დაუჭირა და ეს ძირითადად განპირობებული იყო ალტერნატივის ბუნდოვანებასა და გაურკვევლობაში. სწორედ იგივე ფაქტორებმა შეიძლება ითამაშონ თავიანთი როლი მოსალოდნელ რეფერენდუმშიც, როდესაც საქმე ევროკავშირის დატოვებასა და დამოუკიდებლად მოქმედების დაწყებასთან გვექნება საქმე (MacShane, 2015). ეს ყველაფერი სწორედ ზუსტად ასახავს იმ გამოკითხვის შედეგებს, რომელზეც ზევით ვისაუბრეთ და რომელშიც მოსახლეობის ხმები ორად გაიყო.

**ეკონომიკა.** მიმდინარე ცვლილებების გაანალიზებისთვის მეტად საინტერესოა თუ რა ურთიერთობა ექნებათ ბრიტანეთსა და ევროკავშირს გამოყოფის შემთხვევაში. ოპტიმისტური ხედვის თანახმად, თუ ბრიტანეთი მოახერხებს ევროკავშირთან შვეიცარიის სტატუსის მიღებას და მასთან თავისუფალი ვაჭრობის სივრცის (FTA) შენარჩუნებას, მისი შემოსავალი დაიკლებს მთლიანი მშპ-ის 2.2%, ხოლო იზოლაციის პირობებში მისი შემოსავალი დაეცემა მშპ-ის 6.3%-დან 9.5%-მდე. ხოლო 2030 წლისათვის, ანუ ევროკავშირის მოსალოდნელი დატოვებიდან 13 წელიწადში, როდესაც ნეგატიური ეფექტები ბოლომდე იქნება გამოვლენილი, ვარდნა 14%-ს მიაღწევს (TheGuardian).

**ვაჭრობა.** ევროკავშირიდან გამოსვლა გაზრდის ვაჭრობის ხარჯებს ევროკავშირისა და ბრიტანეთს შორის. ქიმიური და მექანიკური ინჟინერია, აგრეთვე საავტომობილო ინდუსტრია

ასევე დიდ დანაკარგს მოიტანს დამატებითი ღირებულების გადახდის გამო, რადგან ამჟამად ისინი მჭიდროდ არიან ჩაბმული ევროკავშირის საერთო ღირებულებათა ჯაჭვში. ყველაზე დიდ დარტყმას - 11%-ს ქიმიური ინდუსტრია მიიღებს. გარდა ამისა, ბრიტანეთის ათი მთავარი საექსპორტო სავაჭრო პარტნიორიდან შვიდი სწორედ ევროკავშირის წევრი სახელმწიფოა და მათთან დამატებითი რეგულაციების არსებობა, რა თქმა უნდა, წამგებიანია (The Guardian). რაც შეეხება „ბრიტანეთის ვაჭრობის პალატის“ ინფორმაციას, გამოკითხვების თანახმად, ბიზნეს სექტორის წარმომადგენელთა 57% მიიჩნევს, რომ საჭიროა ევროკავშირში დარჩენა და მხოლოდ 13% უჭერს მხარს ევროკავშირის დატოვებას. დარჩენილი 30%-იც კი, მიუხედავად ევროკავშირის დატოვების სურვილისა, მოითხოვს მასთან თავისუფალი ვაჭრობის სივრცის შენარჩუნებას, რაც ევროკავშირის დატოვების შემთხვევაში სულაც არ აქვს ქვეყანას გარანტირებული.

**სამუშაო ადგილები.** ლიბერალ-დემოკრატიული პარტიის წევრების განცხადებით, რომლებიც ევროკავშირში დარჩენის მომხრენი არიან, აცხადებენ, რომ ევროკავშირზე დამოკიდებული ქვეყნის 3 მლნ სამუშაო ადგილი. ეს განპირობებულია იმით, რომ ევროკავშირი გზას უხსნის ბრიტანეთს 500 მლნ მომხმარებლის ბაზარზე. განსაკუთრებით დატვირთვა მოდის საავტომობილო ინდუსტრიაზე, რომელშიც დასაქმებულია 700000 ადამიანი და მშპ-ს 3%-ს ჰქმნის. „საავტომობილო წარმოების საზოგადოების“ თქმით, ბრიტანეთის საავტომობილო წარმოების წარმატების ფუნდამენტური საფუძველი სწორედ ევროპის კონტინენტი და მასთან მჭიდრო კავშირია.

**იმიგრაცია.** როდესაც ევროკავშირის დატოვებაზე საუბარი, ერთ-ერთი დადებით ფაქტორად ევროსკეპტიკები იმიგრაციული პოლიტიკის მონესრიგებას განიხილავენ და ამტკიცებენ, რომ საბოლოოდ შეძლებს ბრიტანეთი საკუთარი საზღვრების გაკონტროლებას, მაგრამ საგულისხმოა სტატისტიკა: 2014 წელს ბრიტანეთში 624000 ადამიანის იმიგრაცია მოხდა, აქედან 40% იყო ევროკავშირის წევრი ქვეყნებიდან. დარჩენილი 60% - ევროკავშირის მიღმა ტერიტორიიდან იყო შემოსული. აქედან

შეიძლება დავასკვნათ, რომ იმიგრაციული პოლიტიკის დარეგულირებას, ასეთის სურვილის შემთხვევაში, ევროკავშირთან არსებული შედარებით რბილი სავიზო რეგულაციები ხელს სულაც არ უშლის, რადგან იმიგრანტთა პროცენტულად უფრო მეტი რაოდენობა სხვა ტერიტორიიდან არის.

## **დასკვნა**

ზემოთ მოყვანილ ქვეთავებს თუ დავუკვირდებით, დავინახავთ რომ მომავალზე გათვლილ პერსპექტივაში ქვეყნისთვის ევროკავშირის დატოვება უარყოფით შედეგებთან არის დაკავშირებული. კიდევ ერთხელ არის აღსანიშნავი ის ფაქტი, რომ უცნობია ორგანიზაციის დატოვების შემთხვევაში რა სახის ურთიერთობა დამყარდება ამ ორ აქტორს შორის. სრული იზოლაციისა და ევროპის ეკონომიკური ზონის (EEA), მსოფლიოს ყველაზე დიდი სავაჭრო ბლოკის დატოვების შემთხვევაში ბრიტანეთს შეეზღუდება ის სიკეთეები, რითიც მასში შემავალი ქვეყნები სარგებლობენ. ესაა საბაჟო ტარიფების განულება, საქონლის, მუშახელის, სერვისისა და კაპიტალის შეუფერხებლად გადაადგილება და ქუოტებისა და დამატებითი რეგულაციების გაუქმება.

გარდა ეკონომიკური დაღმასვლისა, რაც გამოხატულია ზემოთ მოყვანილი მსჯელობიდან, ბრიტანეთის მიერ ევროკავშირის დატოვება ზოგადად ევროპის, როგორც საერთაშორისო ურთიერთობების ერთ-ერთი აქტორის როლის დაკნინების განმაპირობებელი ფაქტორი შეიძლება იყოს, და რაც მთავარია არა მხოლოდ ევროპის, არამედ თვით ბრიტანეთისაც. მკვლევარები ვარაუდობენ, რომ ევროკავშირის დატოვება კი არ გაზრდის თვით ამ სახელმწიფოს წონას საერთაშორისო პოლიტიკაში, არამედ პირიქით მის დაცემას გამოიწვევს, რადგან მისი სიძლიერე სწორედ ევროპის როგორც წამყვან სახელმწიფოში ძევს და არა მის გარეთ, დამოუკიდებლად არსებობაში.

აქედან გამომდინარე, მოახლოებულ რეფერენდუმზე ბრიტანელებს სწორი არჩევანის გაკეთება მართებთ, რისი ამოსავ-

ალი წერტილიც მათი სახელმწიფოს კეთილდღეობა უნდა იყოს. კეთილდღეობა კი როგორც ზემოთ მოყვანილი მსჯელობიდან და წარმოდგენილი სტატისტიკური მონაცემებიდან ჩანს უფრო დიდი ალბათობით ევროკავშირში დარჩენით უფრო გამოიხატება, ვიდრე მისი დატოვებით. სანყის ეტაპზე დასმულ საკვლევ კითხვასაც თუ დავუბრუნდებით, შეგვიძლია ვთქვათ, რომ ევროკავშირის დატოვება ბრიტანეთის ეკონომიკის სტაგნაციას შეუწყობს ხელს, რომ არაფერი ვთქვათ როგორც მისი, ასევე კონტინენტური ევროპის პოლიტიკური როლის შემცირებაზე.

### ბიბლიოგრაფია

1. The Conservative Party Manifesto, 2015.  
<https://s3-eu-west-1.amazonaws.com/manifesto2015/Conservative-Manifesto2015.pdf>; Retrieved: May 16, 2015.
2. Williamson, Adrian. "The Case of Brexit: Lessons from the 1960s and 1970s". *History and Policy*. (2015).
3. Centre Virtuel de la Connaissance sur l'Europe (CVCE). "The New European Parliament". 2012. [http://www.cvce.eu/obj/the\\_new\\_european\\_parliament-en-e40aba1b-45f1-43bf-bbd1-a34bb52f15db.html](http://www.cvce.eu/obj/the_new_european_parliament-en-e40aba1b-45f1-43bf-bbd1-a34bb52f15db.html); Retrieved: May 17, 2015.
4. MacShane, Denis. "The Brexit Dilemma". *Rowman & Littlefield*. (2015).
5. Hogan Lovells. 2015. *Start Assessing the Brexit Effect*. Washington, D.C.: Targeted News Service.
6. The Bertelsmann Foundation. 2015. *Brexit could be Expensive - Especially for the United Kingdom*. Washington, D.C.: Targeted News Service. <http://ezproxy.iliauni.edu.ge:2089/docview/1676060796/39EA69BE7B224A22PQ/7?accountid=143042>
7. Marquand, David. "First Brexit, Then Break-up". *New Statesman*. Vol.142. No5177 (2013): 26-31.
8. CapitalEconomics. 2015. "The Trouble with Europe". CapitalEconomics online. <https://www.capitaleconomics.com/staff/roger-bootle/the-trouble-with-europe.html>; Retrieved: May 17, 2015.

9. The Guardian. 2015. “British Exit from European Union Would Cost UK Billions”. The Guardian online. <http://www.theguardian.com/business/2015/apr/27/british-exit-brexit-eu-would-cost-uk-billions-german-study>; Retrieved: May 17, 2015.

10. The Guardian. 2015. “Brexit – What Would Happen if Britain Left the EU”. The Guardian online. <http://www.theguardian.com/politics/2015/may/14/brexit-what-would-happen-if-britain-left-eu-european-union-referendum-uk>; Retrieved: May 19, 2015.

## **BRITAIN’S POSSIBLE EXIT FROM EU: ECONOMIC STRENGTHENING OR ITS STAGNATION?**

**Guga Berdzenishvili,**  
TSU Student

### **Resume**

As far as our topic is concerned, we will discuss the possible consequences that may be caused by Britain’s exit from the European Union and analyze if this will release the country from the “EU handcuffs” as demanded by the “BREXIT” supporters; or it will trigger the deterioration of its economics by losing the policies that are offered by the EU and its single market. This leads to our research question: what results will bring the Britain’s exit from the EU for the country and what it will provoke: strengthening of the economics or – its stagnation. For this reason we will consider each aspect of the Britain’s economics in both conditions: as independent and as part of the EU. This will enable us to notice the comparisons and speculate the results.

**Keywords:** Great Britain, European Union, Economic Independence, Economic Strength, Economics Stagnation.